Besluit van het college van B&W gemeente Aalten

Zaakkenmerk/Onderwerp	Z/22/119187/Klimaatstrategie Aalten
Verantwoordelijk organisatieonderdeel	Ruimte/team Openbare Ruimte
Zaakkenmerk/Documentkenmerk	Z/22/119187/D-416900
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	E. Groters
Uitvoeringsprog. Raad	Duurzaamheid en klimaat
Besloten in de vergadering van	B&W vergadering d.d. 19 jan 2023

Toelichting voorstel

Samenvatting

Portefeuillehouder E. Groters.

Ter bespreking en vaststelling ligt voor u de klimaatadaptatiestrategie Aalten (hierna: de klimaatstrategie). In de klimaatstrategie beschrijft de gemeente de aanpak om te komen tot een buitenruimte die bestand is tegen de gevolgen van het veranderende klimaat. De landelijke afspraak is dat dit doel in 2050 gerealiseerd moet zijn. U wordt gevraagd in te stemmen met de klimaatstrategie, de bijbehorende uitvoeringsagenda 2023 en het daarvoor benodigde budget. Tevens wordt u gevraagd de klimaatstrategie ter vaststelling aan de gemeenteraad voor te leggen.

Voorgestelde beslispunten

1. Instemmen met de klimaatstrategie Aalten en de uitvoeringsagenda 2023.
2. Voor 2023 € 150.000,= beschikbaar stellen voor de uitvoeringsagenda 2023 en deze uitgave ten laste van het klimaatfonds (budget 67740028) te brengen.
3. Instemmen met de aanpassingen op de klimaatstrategie zoals voorgesteld in het bijgevoegde addendum op de Klimaatstrategie Aalten.
4. De aangepaste klimaatstrategie (zie addendum) aan de raad aanbieden met het voorstel deze vast te stellen.

Besluit

akkoord

Inleiding

Het klimaat is onmiskenbaar ingrijpend aan het veranderen. In de zomer hebben we vaker te maken met hittegolven, langdurige droogte en kortdurende, heftige hoosbuien. Het verschil tussen herfst en winter wordt kleiner doordat de winters warmer en natter worden. Naast dat we met z'n allen aktie moeten ondernemen om de gevolgen van de klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken, moeten we ook maatregelen nemen om bestand te zijn tegen de verandering die er reeds is.

De gemeenteraad heeft verzocht een visie en beleid te formuleren ten aanzien van het veranderende klimaat en de omgang met hemelwater. Dit verzoek is in 2 onderwerpen vastgelegd op de bestuurlijke termijnagenda:
14: Visie en beleidsuitgangspunten klimaatadaptatie;
15: Beleidsnotitie hemelwater.

14: Visie en beleidsuitgangspunten klimaatadaptatie
In raadsmededeling 162-2021 zijn de visie en beleidsuitgangspunten ten aanzien van klimaatadaptatie aangekondigd. De voornoemde visie en beleidsuitgangspunten zijn gebundeld in de klimaatadaptatiestrategie Aalten.

15: Beleidsnotitie hemelwater
Op 26 januari 2021 zijn bij de behandeling van het plan van aanpak duurzaamheid 2020 twee moties ten aanzien van hemelwater ingediend:

- motie 12b: subsidie afkoppelen hemelwater;
- motie 12d: het stimuleren van het gebruik van regentonnen.

Beide moties zijn ingetrokken omdat het toenmalige college heeft toegezegd deze onderwerpen in de beleidsnotitie hemelwater op te nemen. Dit voornemen is in de klimaatstrategie gerealiseerd. De klimaatstrategie is opgesteld volgens de trits “weten – willen – werken”.

- Weten: wat zijn de gevolgen van het veranderende klimaat in de gemeente Aalten?
- Willen: wat is de gemeentelijke ambitie ten aanzien van het voorkomen van klimaatschade?
- Werken: wat gaat de gemeente doen om de ambitie waar te maken en vooral wanneer en hoe gaat de gemeente dat doen?

Weten
Droogte en hitte zijn de belangrijkste gevolgen van het veranderende klimaat in de gemeente Aalten. De gevolgen van heftige, kortdurende buien moeten echter niet onderschat worden, omdat zij in korte tijd veel schade (en letsel) kunnen veroorzaken en het (sociale) leven flink kunnen ontwrichten.

Willen
De natuurlijke sponswerking van de bodem wordt hersteld en versterkt. In 2050 is de bodem weer een grote natuurlijke spons. Bij neerslagoverschotten wordt het water in de bodem opgenomen en bij droog en warm weer wordt het vocht weer afgegeven. Op deze wijze ondervangt de gemeente de gevolgen van toenemende neerslag en droogte-extremen.

Hitte wordt ondervangen door in de woonkernen koelteplekken te creëren. Hierbij probeert de gemeente zo veel mogelijk de 3-30-300 regel te volgen:

- vanuit elke woning uitzicht op tenminste 3 bomen;
- tenminste 30% van elke wijk is voorzien van een bladerdak;
- elke inwoner moet binnen 300 meter vanaf zijn woning een park of groene ruimte kunnen bereiken van tenminste 1 ha.

Werken
Het realiseren van de klimaatdoelen wordt de komende jaren vooral bereikt door mee te liften bij ruimtelijke ontwikkelingen en het vergroten van het bewustzijn en de inzet van inwoners en perceeleigenaren bij het afkoppelen van hemelwater en het planten van meer groen.

Ter versterking en ondersteuning van thema 2h uit het uitvoeringsprogramma en de ambitite uit de klimaatstrategie wordt in 2023 de “Klimaattoets Aalten” ontwikkeld. Deze toets bevat een set met eisen ten aanzien van biodiversiteit, water en groen waaraan ingrepen en ontwikkelingen in de openbare ruimte moeten voldoen. Tevens wordt huidig relevant beleid aangepast aan de nieuwe inzichten uit het biodiversiteitsplan en de klimaatstrategie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het herijken van het beleid ten aanzien de verkoop van gemeentelijk groen en het omvormen van groen naar verharding (bijv. parkeerplaatsen).

Het werken aan de klimaatstrategie doet de gemeente volgens de trits “samenwerken – stimuleren – reguleren”.

Samenwerking
Bij ruimtelijke ontwikkelingen (bijv. herinrichting van een bestaande straat) verzorgt de gemeente het afkoppelen van hemelwater in het publiek domein. De gemeente zoekt de samenwerking met eigenaren van belendende percelen om zodoende ook het hemelwater in het private domein zoveel mogelijk af te koppelen. Dit doet de gemeente op basis van vrijwillige medewerking, waarbij de gemeente waarschuwt dat na afronding van het project per verordening wordt geregeld dat het lozen van hemelwater op het openbare vuilwaterriool niet meer is toegestaan.

Stimuleren
Om eigenaren te stimuleren hun hemelwater af te koppelen stelt de gemeente een subsidie voor het afkoppelen van het hemelwater en/of het aanleggen van groene daken in. De subsidieregeling wordt met de bijbehorende verordening juridisch en financieel geborgd in het Programma Water en Riolering Aalten dat in 2023 wordt opgesteld en ter vaststelling aan het college en de raad wordt aangeboden.

N.B. 1 De subsidie voor het afkoppelen van hemelwater en/of het aanleggen van groene daken is beschikbaar voor alle particuliere perceeleigenaren. Niet enkel voor eigenaren van belendende percelen waar de gemeente herinrichtingsprojecten uitvoert.
N.B. 2 De gemeente zet in op een generieke subsidie die het afkoppelen van hemelwater ondersteunt. De gemeente spreekt daarbij geen voorkeur uit voor een middel om dat doel te behalen. Dit doet de gemeente om een zo breed mogelijke doelgroep voor de afkoppelsubsidie te bereiken. Dit betekent dat er geen gemeentelijke financiële ondersteuning komt die specifiek is gericht op het aanschaffen van regentonnen door particulieren.
N.B. 3 Naast het instellen van een subsidieregeling zet de gemeente ook een afkoppelcoach in om particulieren te ondersteunen bij het afkoppelen van hemelwater.

Reguleren
In gebieden waar het mogelijk is om hemelwater gescheiden van het afvalwater te lozen gaat de gemeente het lozen van hemelwater op de vuilwater riolering verbieden. Dit doet zij wederom via de trits “samenwerken - stimuleren – reguleren”. Pas als samenwerken en stimuleren niet het gewenste resultaat opleveren zal de gemeente overgaan op het reguleren. Dit doet zij via de hemelwaterverordening met bijbehorende gebiedsaanwijzing. De afkoppelverordening wordt in 2023 opgesteld en ter vaststelling aan het college en de raad aangeboden.

Argumenten

De klimaatstrategie Aalten staat niet op zich, maar is de lokale uitwerking van mondiale, landelijke en regionale afspraken ten aanzien van klimaatadaptatie.

- Mondiaal: de klimaatstrategie Aalten ondersteunt de gemeentelijke realisatie van de Global Goals of Sustainability.
- Landelijk: de klimaatstrategie Aalten is de lokale uitwerking van de landelijke Deltaplannen Ruimtelijke Adaptatie en Zoetwatervoorziening.
- Regionaal: de klimaatstrategie Aalten is de lokale uitwerking van de regionale afspraken vanuit de samenwerking in de waterketen Achterhoek+ en de Aanpak Droogte Achterhoek.
- Lokaal: De klimaatstrategie valt onder thema 2, duurzaamheid en klimaat uit het uitvoerinngsprogramma Daadkrachtig, Duurzaam en Dichtbij. Meer specifiek sluit de klimaatstrategie aan bij de onderdelen:
    - 2f - regionale aanpak droogte;
    - 2g - stimuleringsmaatregelen duurzaamheid en klimaat;
    - 2h - biodiversiteit en klimaatadaptatie bij elk ruimtelijk plan.

Kanttekeningen

Bij dit voorstel worden enkele kanttekeningen ten aanzien van personele capaciteit en financiële middelen geplaatst.

Personele formatie
Voor de klimaatstrategie is de komende jaren personele inzet nodig om de klimaatdoelen en de uitvoeringsagenda samen met alle interne- en externe stakeholders te realiseren.
Het realiseren van de klimaatstrategie en de (regionale) samenwerking met in- en externe stakeholders is op dit moment niet structureel belegd bij één of meerdere medewerkers van de gemeente. Het advies is om de functie “adviseur klimaatadaptatie” te creëren. De adviseur klimaatadaptatie wordt de in- en externe procesaanjager en bewaker van het realiseren van de klimaatstrategie. Daarnaast wordt geadviseerd de functie afkoppelcoach te creëren zodra de subsidieregeling voor het afkoppelen van hemelwater van kracht is. De afkoppelcoach adviseert en begeleidt de externe stakeholders bij het afkoppelen van hun hemelwater en het nemen van overige klimaatadaptieve maatregelen. De afkoppelcoach kan ook de afhandeling van subsidieaanvragen verzorgen.

De benodigde personele formatie en de bekostiging daarvan kan in het in 2023 op te stellen Programma Water en Riolering Aalten geborgd worden.
In 2023 wordt de benodigde personele capaciteit ingevuld door externe deskundigen. De functie afkoppelcoach kan mogelijk in regioverband ingevuld worden.

Financiële middelen
Naast personele capaciteit is er ook geld nodig om de doelen uit de klimaatstrategie te ontwikkelen. In 2023 is naast de reeds begrote kredieten en budgetten € 150.000,= extra geld nodig voor de onderstaande zaken:

- inhuur externe medewerker(s);
- ontwikkelen van communicatiestrategie incl. digitaal platform op de gemeentelijke website;
- opstellen programma water en riolering Aalten;
- opstellen Klimaattoets Aalten;
- opstellen van de subsidieverordening voor het afkoppelen van hemelwater en/of het aanleggen van groene daken;
- opstellen van de hemelwaterverordening incl. gebiedsaanwijzingen.

De extra financiële middelen voor 2023 komen ten laste van het klimaatfonds (budget 67740028).
De totale omvang van dit budget bedraagt voor 2023 € 450.000,=. Tot op heden is het budget nog niet overvraagd.

Overleg gevoerd met

Het veranderende klimaat heeft gevolgen voor nagenoeg alle beleidsvelden van de gemeente Aalten. De klimaatstrategie is daarom tot stand gekomen vanuit diverse werksessies met medewerkers uit alle betrokken beleidsvelden.
De rapportage van de strategie tevens door een selecte groep medewerkers beoordeeld:

- Wilco Groot Roessink (Openbare Ruimte);
- Gertjan Sikking (Programmamanager);
- Heleen te Winkel (Ruimtelijke Ordening);
- Rik Gommers (Gebiedsopgave);
- Annette van Straten (Omgevingsvisie);
- Hans Eskes (Duurzaamheid en Milieu);
- Margot Vreman (Wonen);
- Hermien Bauer (Wonen);
- Daniëlle Wensink (Welzijn en Gezondheid);
- Barbara Ulfman (Welzijn en Gezondheid);
- Ellis Koenders (Economische zaken);
- Melvin Oldenboom (Grondzaken);
- Arjan Klumpers (Buitendienst).

Het B&W-voorstel incl. bijlagen zijn besproken met:

- André Nijhuis (teammanager);
- Rik Gommers (beleidsmedewerker gebiedsopgave);
- Wilco Groot Roessink (beleidsmedewerker openbare ruimte);
- Ingrid Oonk (projectleider duurzaamheid);
- Jolanda van Eldik (medewerker communicatie);
- Evelien Hillen (medewerker financiën).

Vervolgstappen en planning

Na vaststelling wordt direct gestart met de uitvoering van de klimaatstrategie Aalten. In 2023 worden de onderstaande activiteiten gestart.

- (Samen)werken:
  - werven externe personele ondersteuning;
  - participatie in het ophalen van de gebiedsopgave in het kader van de omgevingsvisie Aalten;
  - nadere uitwerking uitvoeringsagenda 2023 – 2030;
  - meedoen aan regionale aanvraag Impulsgelden DPRA 2023.
- Stimuleren:
  - inrichten communicatie- en voorlichtingsstrategie met bijbehorend online platform op de gemeentelijke website;
  - opstellen subsidieverordening afkoppelen hemelwater /aanleg groene daken.
- Reguleren:
  - opstellen Programma Water en Riolering Aalten;
  - opstellen Klimaattoets Aalten;
  - opstellen hemelwaterverordening + gebiedsaanwijzingen;
  - herijken beleidskaders verkoop openbaar groen.

Participatie

Participatie is een onmisbaar instrument bij het uitvoeren van de klimaatstrategie. Klimaatadaptatie is geen op zich staand onderwerp, maar heeft raakvlakken met alle beleidsvelden van de gemeente. De klimaatstrategie Aalten wordt daarom één van de bouwstenen van de omgevingsvisie Aalten.

In het kader van de Omgevingswet wordt op dit moment de gemeentelijke omgevingsvisie voorbereid. Onderdeel van het proces om te komen tot de omgevingsvisie is een wijkgericht participatietraject waarin per wijk samen met alle stakeholders de "gebiedsopgave" wordt bepaald. Bij het ophalen van de gebiedsopgave worden ook de opgaven en kansen ten aanzien van klimaatadaptatie meegenomen.

Communicatie

De gemeente Aalten neemt deel in een onderzoeksproject vanuit enkele onderzoek- en onderwijsinstellingen waarin wordt onderzocht hoe mensen het beste kunnen worden gemotiveerd om tot klimaatactie over te gaan. Tevens wordt in 2023 gewerkt aan een communicatiestrategie en het opzetten van een pagina op de gemeentelijke website waarop burgers en bedrijven worden geïnformeerd over hoe zij kunnen bijdragen aan de biodiverse en klimaatrobuuste inrichting van hun buitenruimte. Tevens worden zij via deze pagina geïnformeerd over stimuleringsmaatregelen en overige ondersteunende services vanuit de gemeente, het waterschap en de provincie.